

GOBIERNO DE
MÉXICO

EDUCACIÓN
SECRETARÍA DE EDUCACIÓN PÚBLICA

Dirección Académica

**Di nehe 'ne di o'tä
ma hña. Ñuhü Xäntho**

**Leo y escribo en
mi lengua. Otomí de la Sierra**

Munts'ä tsukuä nge en'ä mfädi

Formativa

MEVyT IB BL1F1.18.07.18

MEVyT Indígena Bilingüe

MIBES
MEVyT Indígena
Bilingüe con Español
como segunda
lengua

3

Munts'ä hnini/Estado:

Ngü ngurpa xadi däjä'i/Coordinación de zona:

Kua'tä hnini/Municipio:

Hnini/Localidad:

Rá thühü nu'ä däjä'i/Nombre de la persona adulta:

Rä pa dä 'tə'te/Fecha de aplicación:

Hapü dä 'tə'te/Lugar de aplicación:

Rá thühü ä 'yə'tä n'tänni/Nombre del aplicador o aplicadora:

Hmepia nu'ä däjä'i ge bi 'yə'tä en'ä mfädi

Firma de la persona adulta que presentó la evaluación

Nuya yä 'mefi gehya di nthewi'ä tsukuä en'ä 'me'ä bi bädi nubü ja pe'ma he'mi *Di nehe 'ne di o'tä ma hña. Ñuhü Xäntho*. MIBES 3 nge nubü ja MEVyT Jä'i Yonhña.

1. Gi nani nu'ä 'me'ä ga'tho hma ge mfädi gi tinwa ja tsukuä xi'i 'megi 'yo'te tengü gi hokä 'na 'mefi nu'mu yä xki ne'ä rä thühü 'ne xki äx'u yä 'koi.

8. Dä jgspä rä 'me'te nge drä xi 'tegi 'ne dä thü'ti ko rä 'yu'tegi 'ne dä 'to'te ko yä ts'ä 'tegi. Nu'ä 'me'te, ni 'yehë di ja 'na rä oki pa dä tho'ä 'yüthe ge pvc, nge bi nexpy ja hgi. Nu'ä rä 'me'te ni 'yehë di 'noxits'u pa nu'mu dä wäi, hindä mo dehe.
9. Dä thokpä yä hüdi ä ngümeni ko yä xithe 'ne yä xekä xithe ge za. Tsg dä nthgidäyä hüdi nge yä n'to'te ko rä fonthgido. Nu'ü yä hüdi ni 'yehë di nthewi rä nhëts'i pa ge'ü yä jät'i, yä 'tyhni oge'ü yä däk'e'i.
10. Pa di wadi, totpä rä gox'thi, ko 'nadige'ü yä xithe za 'ne yä nthexägox'thi pa dä zg dä soki 'ne dä jo'ti. Nuby mbo, ma jopi 'na 'yo'tegi pa dä zg dä jo'ti xä nho'ä gox'thi.

b) Nu'ä ni 'yehë dä fädi ne'ä ni 'yehë dä 'to'te nu'mu gä kytby ja ngümeni

- Nu'mu rä myditho gä ky'ti, 'yutpä 'na dön'tgts'i rä 'mi züwë padä mgts'i di ts'on'ä gä 'yo'te.
- Zämi gi paxtby ja ngümeni.
- Gi pedi nge hindä yu'tä dehe by ja rä m'gts'e ä ngümeni, ge'tho di xä'ti.
- Hing'i xitpä kloro, nxindä nyunxabu ox'i rä 'mo nziki nuby ja rä ngümeni.
- Padä ma mfgts'i di nts'on'ä xä nts'o, dä zg gi 'yutpä 'mospi oge rä junza nuby ja rä ots'i ä ngümeni nu'mu wi pengä meni.
- Ko'tä gox'thi nu'mu yä gä jua'ä meni.

!Bëni nge nzäi gi nxu'ye kodehe 'ne rä xabu nu'mu ya gi pengä ja ngümeni!

Ngümeni

Tsukuä nu'ä xi'i 'megi 'yo'te padä thoe

a) Ga'tho ni 'yehë gi 'yo'te

Nehnä rä tsukuä tengü gi hyo'ä 'na rä ngümeni.

Pagi futi, tsegi gi hyandi tengü gi 'yo'te:

- 'Yo'tä ngümeni ox'i yä 'yüthe hapu nts'edi tho'ä dehe 'ne gi okjpä rä 'yü nuby hinni bax'ä nhyadi.
- Huanhni hapu ja nzoaxüdi pa nu'ä ngümeni dä dg'tä ndähi; nu'ä ndähi faxte pa di wekpä rä nyuni pa ndä yu'ti nxindä bönyä nginwë.
- Gä ghmy dä maxxähu 'na jät'i nge di pädi.

ä) Yä pefi ge di mpefi

Gartha	Pefi
2	Xi 'tegi.
5	To'tegi.
6	Xithe nge 1.80 'tgni ge rä nüdi 'ne 2 'tgni nge rä moa.
25	Thexthe nge 1.80 'tgni ge rä moa 'ne 10 'ty 'tgni ge rä nüdi.
100	Ts'ä 'tegi.
200	Xindo.
3	Nthexägox'thi.
10	'Mëni fonthgido.
Ma de 'tegi	Ts'ido.
Ma de 'tegi	'Mömu.
Ma de 'tegi	Do pa ge'ä ndyngü.
2 'teni	'Yu'tegi nthü'ti.
4	M'g'ti ge rä za nge 2.5 'tgni ge rä moa.
1	'Yüthe ge PVC nge 4 'ty 'tgni 'ne 2.5 'tgni ge rä moa.
1	Yüni ge PVC nge 4 'ty 'teni.
4 'meni	Nani.
1	'Yo'tegi pa ge'ä gox'thi.

a) Yä ntë'ti nu'ä ni 'yëhë dä 'totpã'ä ngümeni

Ni 'yëhë dä fãdî nda'y yä ntë'ti 'na ngümeni. 'Nangü'na 'to'te ge ma hyets'i, thembädä'ä rä n'ty'ti pa dä 'to'tä rä 'mefi.

1. **Ots'i:** Ge'ä rä oki ge 'totbu hgi 'ne nu'ä rä nhë ni 'yëhë 1.80 oxima 2.50 'tëni.
2. **M'ots'e:** Ge'y yä jo'ti ge ko'ti nu'ä oki 'ne n'to'te ko yä xindo 'ne rä fonthgido. Mahyoni 'na ndyi ko yä do njaxfëni, pa hindä dänk'ä jo'ti.
3. **Ndui:** Ge'ä rä njo'mi gg'θο rä nzan'ti ä fg'te ngümeni. Ge'ä thexä 'toxi 'ne hindi japi dä tho'ä dehe, 'tuzüwë 'ne yä dängü.
4. **Toxi:** Ma hoki ko yä xithe pa dä nets'ä jä'i nu'ä dä yu'tby ja ngümeni.
5. **Hüdi:** Ge'ä rä nthüts'i ä ngümeni ge hüxä jä'i, tsg dä thoki ko rä za.
6. **Tyngü:** Ge'ä ja rä 'me'te 'ne rä fg'te ge bi'fupy ä ja 'toxi ngümeni.

1.80 'ne 2.50 'tëni.

g) Yä n'ty'ti pa gi hokä 'na ngümeni

1. Dä 'to'tä 'na ots'i pa ngümeni. Nu'ä rä nhë'ä ots'i ni 'yëhë nge 1.80 'tëni oxima 2.50 'tëni.

2. Dä 'to'tä ndyngü ko yä 'to'tegi, yä do, rä fonthaido ko rä 'momu. Nu'mu yä bi wa'ä ndyngü, dä mudi ma hoki goho ts'ä'ti ko yä xindo. Nu'ä 'toxi hgi, hinni 'yëhë dä jo'mi ko rä fonthgido. Nu'y yä fg'te ni 'yëhë dä 'naigü pa m'ëfa da jaxhia n'ots'e.
3. Dä jax'ä 'yüthe pvc 'nadigepu ja yä ts'ä'ti ä fg'te, ma kuati ja jo'ti 'ne ma japä 'yu' 'tegi ko yä ts'ä 'tegi. Ge'my tsa, japä yyni 'yüthe pvc pa ge nu'ä 'yüthe dä zo'tä hgi.
4. Dä thokä n'ots'e oxima ge'ä rä njo'mi nu'ä ngümeni. Nu'ä n'ots'e n'to'te ko rä fonthgido oxima yä thenxthe, ni 'yëhë di zan'ti gg'θο rä jo'ti ä ngümeni 'ne nu'ä rä nhëts'i ni 'yëhë 30 'ty'tëni. Nu'ä rä n'ots'e, hindi japi dä tho'ä dehe 'ne yä njoki nubuy ja rä m'ots'e.
5. Dä 'totpã rä 'toxi nu'ä ngümeni, ma japyä thenxthe oxima dä 'to'tä thänts'äbghai ko rä ts'ido, fonthgido, dehe 'ne rä 'momu. Nu'ä 'toxi, ni 'yëhë di zan'tä n'ots'e, pe dä ts'oyä ots'i hapu dä ma'y yä hüdi.
6. Dä maa ma hoki nu'ä 'tynegü oge'ä dengü ngümeni, ma japi 4 yä m'g'ti ge rä za. Nu'y yä m'a'ti di mfoxä 'na 30 oxima 40 'ty'tëni 'nangü'na buyä ts'ä'ti ä 'toxi ngümeni, pa hindä dängi.
7. Dä ma nthokpi hyü yä jo'ti nu'ä 'tynegü, ko yä xitheza nge n'g'te ko yä ts'ä 'tegi gä'θο rä maa 'nangü'na'y yä m'a'ti. Ni 'yëhë nge 'nadigepu ja yä jo'ti, dä 'to'tä 'na oki oxima m'pogmhyats'i pa dä yu'tä ndahi.

- a) Manwa ha dä 'to'tä 'na ots'i.
- ä) Manwa ha di 'to'tä 'na ngümeni
- a) Manwa tengü rä nho yä ngümeni
- b) Manwa u yä pëfi rä ngümeni pa gä'θο jä'i

2. Gi pehni ko 'na 'yü, rä n'to'ti ko ge'ä mfädi nge pebu.

CFE Kä dä Manda M'enhni Tsibi

Di'ya Ndäka 'Mede 07, Pö'lo Hini Njaraas, Panti'ä mo'atni ge Nasio by'Nsogi, 'Mede Yekä Hgi 92640, RFC: K55100330677
CFE HÄ WENDA YA 'MEFI MA DÄ'CHNI

Thäbä 'ne rä Thäbä 'bi gi 'mgi
JABIE RUI MARTINE KUAWTEMO, 320 MADE HNINI, 'MEDE KEKÄ HÄI 52020 KOTUTLA, PONTAMAJUANI GE NASIO BY' NSOGI
'Mede 'mefi: 976 058 300 852

Gg'ätho gi jüt'i ge pu bi hekä n'ngäno zäna **\$290.00**
(YOSENTO GOHORÄTE MA RE'TA MBE'XU 00/100 M.N.)
Mipa Nju: 16 PA RÄ ZÄNA NOBIEMBRE GE 2019 - 18 PA RÄ

Rä pa di n'ngä padä jüt'ni
08 PA RÄ ZÄNA FEB GE 2020.
Thäki pa ge'mgi:
09 PA RÄ ZÄNA FEBRERO GE 2020.

Nu'ä gi jüt'i	Nehä 'nyä Mandä • Estimada •	Nehä si thagi Mandä • Estimada •	Total peribado	Di mail (MXN)	Subtotal (MXN)
Energia (kw/h)					
Miska					
Intermeda					
Suma					

App CFE Contigo | Descárgala ya!

Nu'ä gi jüt'i	P'it'ing'iti kWh	Di mail	N'ngäno n'jüt'i
Di 'st'hepi	150	0.793	118.95
T'eni	30	0.956	28.68
Gg'ätho di 'st'hepi	180	0.00	147.63

\$290.00
(YOSENTO GOHORÄTE MA RE'TA MBE'XU 00/100 M.N.)
01 95 1430 261143 352485 000000290 8

Rä nhämfeni ä jä'i nge jana 'mefi

Gi ma njage ni 'yehë gi kua'ti

Secretaría de Educación Pública
Hidalgo crece contigo

Dänegü kua'tänxgdi gg'ätho h'iynthe Ngunxgdi sekundaria téknika 'mede 11 **IGNACIO MANUEL ALTAMIRANO**

M'ENHNA NTS'ONHNI
Njü, H'iynthe rä 22 pa rä zäna mayo ge 2020.

Jät'ta rä 'tühni oge'i 'yoräwända nu'ä oxgdi: Reyna Guzmá Kampo **J'yo xgdi: 2'**
Munts'ä A

Pageü
Di handi ge nu'y yä n'y thokya 'ye nuby Munts'ä H'ini, ko ngehna jawa, di ne gä x'i ge nu'my yä pa 30 'ne rä 31 zäna mayo ge di 'myhm'yo gä g'äth' m'fi pa gä paxth'yo ngunxgdi. Nu'ä nts'onhni ge'ä rä 09:00 xüdi nuby hgi n'téni ge bi jaby di nhletwi ja ngunxgdi thanmbä wända yä xgmbäte.

Di haxä njuäni nge gi k'gspän'teni nuna nts'onhni, di bën'i 'ne di jamad'i'l.

Gehmange:

XÄMBÄTE ZIGÜ SADÜ KUENKA NDÄXÄMBÄTE

*Hingi pumbeni wä tu ni m'othé, ximo, 'maxi, 'tybazu, xabu, n'tgts'ähgi 'ne ni juäl.

Ma tego 'membäna

Pewa ga'tho ä dä ma njüt'i 'ne'ä pa di nzege padä jüt'na

3. Gi nambä 'na n'to'ti 'yü ä rä nthokhña, 'ne hangü yä hyoya hña me M'ondä.

Nu'ä rä nthokä hña ja yä Xäntho

RÄ HÑA RÄ HNINI

Ndomingo, 22 pa rä zäna febrero ge 2020.
\$15.00

YÄ M'UI
HMUNTS'Ä HNINI

NU'Ä RÄ NKUHI MA HNINI

Ma de ja dähni bi nyū-manho rä n'to'tä tuh nuwa ja ma dähni'hy nu'my mi gäxhna rä hyätopa.

NTAKÄ 'YÄNTHI

Bi peti yä ts'ly'tabi 'neyä madi padä hyandi' ne dä nu tengü pa nubü Kuo'tä hnini Chignawapa.

DÄXEKÄHAI

Nuwa ja ma dähgi'hu, pongä 'nato millo yä jä'i nge ña hña hyoya
 Nuwa M'ondä ja 364 yä hña nge 'naigü rä ts'edi ko ñamfo.

Yä ndä ja INEA 'nepy ja rä Inali di dämüi 'ne di üna ts'edi padä maa njoni' ne dä 'tüdi nu'y yä hña hyoya. KÖI: ROSIO SANTO TREJO.

22 PA RÄ ZÄNA FEBRERO GE 2020 NDE'MA GE ZARAGOZA ROSIO SANTO TREJO

Nuwa ja ma dähgi'hu, pongä 'nato millo yä jä'i nge yä hña hyoya. Di ge gg'tho yä hämfëni di ün'ä Dän'egü Dähgi 'Mede Hgi Jä'i (Inegi) nu'my jeya 2010, nu'y yä munts'ä hnini ge ma 'na xä ngü yä hña hyoya gehya: Oajaka, Chiapa, Nde'ma, Pon'tämajuäni, Yukatä 'ne'ä Gerrero. Ko ge'ä man'ä Inali, nu'y yä munts'ä hña ge xa ngü yä jä'i yä ge'u ndes-

hna, tselta, mixteko, tsotsi, sapoteko ne'ä ñuhü. Nu'ä rä peti bi 'tot'ma nde ge rä wenda'ä Dänegü Hmunts'ä hnini pa ge'ä Nxqdi ge yä Däk'ëi (INEA) nubü ja Dähni Nde'ma ge Zaragoza, ge'ä pa xtä fën'ä rä Pa gg'tho Nzan'tähgi ä rä Mydi Hña; nu'ä ndä ja Dänegü Däxekähgi nge yä Hña Hyoya (Inali), nu'ä m'atha Xuxe Roberto Mendosa Laja, bi ma: Nu'y 364 yä hña hyoya nge hñawa M'ondä di ge'ä ñamfo, yä hña gg'tho däxekähgi'ne gehya ü'ä ma m'gihy, ma

m'iyihy 'ne ge'ly yä meti ma däxekähgi-hy. Tsedi ni 'yehë gä mfaxy pa gä bëm-bähü jä'i, 'ne dä 'yëkëi oxi dä gaspän'teni yä m'ui 'ne yä hña däxekähgi. 'Nepuya, nu'ä rä ndä ja Dänegü Munts'ä hnini pa ge'ä Nxqdi geyä Däk'ëi (INEA), m'atha Roberto Albarado Naba bi ma: Ko ge'ly yä 'mefi nxqdi, primaria 'ne sekundaria nge nhñaki nuwa ja ma 'mefi nxqdihy, nu'ä INEA hä wenda 107 hña hyoya. Gä jats'edihy gä ñakjy nuna nxqdi pa dä hyüts'i 'ne nu'y ma 'mefihy dä zoni ja mi 'na yä 'tuhnini. Ko gehna xä thogi, di 'ne gä ma nge nu'ä rä Pa gg'tho Nzan'tähgi nge nu'ä rä Mydi Hña bi üna njuäni nu'ä UNESCO nu'my zäna nobiembre jeya 1999, pa xtä 'tüdi 'ne xtä hñaki 'nam'nan'yodä yä hña gg'tho rä Nzan'ti nximhgi; ma xi nu'my 1984 nu'ä INEA bi mydi bi ün'ä nxqdi gg'tho yä hnini nge yä hña hyoya, nuya g'te ko ge'ä N'tüdi Nxqdi pa rä Te 'ne rä 'Mefi (MEVyT) Jä'i Yonhña.

4. Gi hyüspa rä thühü na n'to'ti hña nu'ä jatho dá 'yo'tä Lupita.

Nu'ä Lupita 'ne dä thokpä hña ä rä hnini ja hña t'egi, nge rä ngeä 'ye, nubü ja dätthe xi nteyä dehe, jabü ja dí mfadi.

5. Gi äxhyü yä n'to'ti 'ne hyüspa rä thühü 'na ngun'a.

IN	IS	IS	IS	IS
21	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
22	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
23	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
24	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
25	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
26	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
27	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
28	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
29	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo
30	Mama, hñimo	X	Mágal' hñagü, 500, Mada hñim, 21	Mama, hñimo

> Aró ko rä 'ba <

Nts'gni: 6

Rä nthoki: 40 zugitsü

Yä mpewi

- 1 fasa ge aró.
- 3 fasa ge dehe.
- 1 xeki 'ye za òxiza.
- 1 tyki ge ò.
- 4 fasa rä 'ba.
- 1 ½ xaro ge 'tax'tafi.

Pasa nu'ä hangü dá ne.

Hogä xifi

- Pa dá dá man'tg ä aró, ts'i'ti yo ora 'mg'to ga haki.
- Pa dá hmima'nho 'mü ga xi't'i, kex'tä tsg gi 'yusbä 'na rä tyki fontha'i òxiza.

Rä nthoki

1. Gi yu'rby ja 'na dá mohi 'tégi ä aró, 'ne dehe, 'na 'ye za òxiza 'ne'ä rä ò.
2. Gi pa'ti yä mpewi a ge'mü bi fugi 'nextä ntüdi ä aró.
3. 'Mefta gi ko'ma dá mohi 'tégi 'ne gi ká'ma tsibi a ge'mü di jua'ä rä dehe.
4. Gi naspä ä 'ba, rä ò'tafi 'ne gi tesbä ma hgnma ä rä tsibi. Gi 'yaxä munts'i a ge'mü bi megi.
5. Gi 'wekã aró by ja tsibi japi di nikáni 25 zugits'ü.
6. Gi xirby ja yu 'tybaso 'ne gi kospä yu pasa pa di nk'ámanho.

6. Gi 'yo'tä 'na m'enhña t'egi pa dä hma
nge di nja 'na ngopa.

---

7. Gi 'yo'tä 'na tsukuä n'to'tä tuhu ko gehya
hüxhua ja yä njo'ti.

4 xät'ä ntheni 'ne xti dä.
2 ndem'a ntheni.
1/4 rä denxi ntheni.
Gurando nge ntheni.

Thänts'ä xät'ä

Yä mpewi:

Rä nthoki:

Ga'tho yä mpewi ma thänts'ä 'kani 'ne 'tuspä rä ü nu'ä go
rä paha. Nu'ä nthänts'ä 'kani nsi'ti xtä ntse 'ne tsa dä me
hon'tä 'meni ngo.

---

8. Gi jua'tna n'to'ti 'ne gi hyonwa nuna e, e 'ne ë.

B___du bi 'y___ n'ä rá x ___ kä hai bu dä 'y___hna
 kafe g___'tho 'ne di nthäti ko rä L ___ na. To'mi di
 nzuyä kafe pa dä duki, dä ma ngü'tätho di p___tä
 meti pa dä danyä godo, ts'üdi, s___i 'ne üth ___ pa
 di nja nts'ihm___.

Rä nwadi ä en'ä mfädi 'me'ä bi bädi

Fin de la evaluación formativa